

II Міжнародна науково-практична конференція "Актуальні питання моніторингу і наукового супроводження надрокористування та геологічної експертизи "Геомоніторинг-2014",
7–13 вересня 2014 р.

ЗАВДАННЯ МОНІТОРИНГУ І НАУКОВОГО СУПРОВОДЖЕННЯ СТВОРЕННЯ ГЕОЛОГІЧНИХ ТЕРИТОРІЙ ТА ОБ'ЄКТІВ, ЩО МАЮТЬ ВАЖЛИВЕ НАУКОВЕ І КУЛЬТУРНЕ ЗНАЧЕННЯ

Льута Н. Г., УкрДГРІ, Київ, Україна, nlyuta@ukr.net

У тезах сформульовано основні завдання моніторингу і наукового супроводження створення геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове і культурне значення.

PROBLEMS OF MONITORING AND SCIENTIFIC MAINTENANCE OF GEOLOGICAL TERRITORIES AND THE OBJECTS OF IMPORTANT SCIENTIFIC AND CULTURAL VALUE CREATION

Lyuta N. G., UkrSGRI, Kyiv, Ukraine, nlyuta@ukr.net

In the theses the main problems of monitoring and scientific maintenance of creation of the geological territories and the objects of important scientific and cultural value are formulated.

Відповідно до Кодексу України про надра (ст. 14) надра надаються в користування не лише для геологічного вивчення, зокрема дослідно-промислової розробки родовищ корисних копалин та їхнього видобування, а й серед іншого, для створення геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове, культурне, санітарно-оздоровче значення (наукові полігони, геологічні заповідники, заказники, пам'ятки природи, лікувальні, оздоровчі заклади та ін.) тощо.

У зв'язку з цим низка геологічних підприємств була акредитована Держгеонадрами України на здійснення моніторингу та наукового супроводження цього виду надрокористування.

Найбільш значну частину перерахованих геологічних територій та об'єктів складають геологічні пам'ятки природи. Варто зауважити, що облік і вивчення геологічних пам'яток, розробка заходів, спрямованих на їхнє збереження, розвиток геологічного туризму, популяризація геологічних знань серед широких кіл громадськості є традиційними напрямками діяльності геологічних служб розвинених країн Європи, до асоціації яких приєдналася Державна служба геології і надр України.

Правові основи організації, охорони, ефективного використання природно-заповідного фонду, відтворення його природних комплексів та об'єктів визначає Закон України "Про природно-заповідний фонд України". В Україні існує значна кількість геологічних пам'яток. Лише в 4-томному виданні Державної геологічної служби України "Геологічні пам'ятки України" (2006–2011 рр.) [1–4] міститься інформація про 601 такий об'єкт, однак чимало пам'яток залишилося поза увагою авторів цього видання.

Аналіз досвіду вивчення геологічних пам'яток засвідчує, що дуже часто виникають проблеми, пов'язані з недосконалістю та відсутністю уніфікації методичних підходів щодо визначення статусу цих об'єктів, їхньої класифікації та визначення екологічного стану територій пам'яток. Недостатня увага приділялася оцінці перспектив збереження геологічних пам'яток.

Хоча досі в УкрДГРІ не виникало необхідності здійснення моніторингу подібних об'єктів, у процесі вдосконалення методики проведення моніторингу та наукового

супроводження надрокористування нами було визначено перелік завдань, які, на нашу думку, необхідно вирішити в разі виникнення необхідності здійснення моніторингу пам'яток природи геологічного типу.

Таким чином, у процесі моніторингу і наукового супроводження створення та функціонування геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове, культурне і рекреаційне значення (наукові полігони, геологічні заповідники, заказники, пам'ятки природи) повинні послідовно вирішуватися такі завдання:

– Перевірка чинності дозвільних документів надрокористувача, наявності документів щодо надання об'єкту охоронного статусу, наявності необхідних узгоджень з контролюючими органами.

– Збір та аналіз даних щодо особливостей геологічної будови і природно-техногенних умов геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове, культурне та рекреаційне значення.

– Перевірка виконання особливих умов спеціального дозволу на користування надрами, Програми робіт, обґрунтованості Положення про відповідну геологічну територію (об'єкт), що має важливе наукове, культурне та рекреаційне значення тощо.

– Оцінка відповідності наукової, природоохоронної, рекреаційної та іншої діяльності цільовому призначенню, меті та завданням геологічної території (об'єкта), що має важливе наукове, культурне та рекреаційне значення.

– Обстеження геологічної території (об'єкта), що має важливе наукове, культурне, рекреаційне значення та охоронних зон забороненої господарської діяльності з метою виявлення ознак діяльності, що суперечить меті та завданням відповідних територій (об'єктів), загрожує збереженню або призводить до деградації чи зміни їхнього первісного стану та не погоджена з територіальними органами Мінприроди.

– Перевірка наявності необхідних дозволів, виданих уповноваженими на те органами державної влади, на спеціальне використання природних ресурсів у межах геологічної території (об'єкта), що має важливе наукове, культурне, рекреаційне значення (в разі здійснення такої діяльності).

– Оцінка забезпечення надрокористувачем охоронних зобов'язань щодо дотримання встановленого режиму геологічної території (об'єкта), що має важливе наукове, культурне, рекреаційне значення, запобігання негативному впливу господарської діяльності.

– Розробка рекомендацій з питань змін меж об'єктів природно-заповідного фонду, змін категорій або скасування статусу (в разі їхнього виникнення).

– Розробка рекомендацій щодо оптимізації напрямів діяльності та режиму геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове, культурне та рекреаційне значення.

– Узагальнення результатів моніторингу та наукового супроводження надрокористування та підготовка відповідних висновків і рекомендацій.

Перераховані заходи узгоджені з вимогами типових положень про геологічні пам'ятки природи і сприятимуть збереженню цих унікальних геологічних об'єктів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Геологічні пам'ятки України: У 3 т./В. П. Безвинний, С. В. Білецький, О. Б. Бобров та ін.: За ред. В. І. Калініна, Д. С. Гурського, І. В. Антакової. К.: ДІА, 2006. Т. 1. 320 с.
2. Геологічні пам'ятки України (за ред. В. І. Калініна, Д. С. Гурського). В чотирьох томах. Київ, 2007. Т. II. 320 с.
3. Геологічні пам'ятки України (за ред. В. І. Калініна, Д. С. Гурського). В чотирьох томах. Т. III. Львів: Панорама, 2009. 200 с.

II Міжнародна науково-практична конференція "Актуальні питання моніторингу і наукового супроводження надрокористування та геологічної експертизи "Геомоніторинг-2014",
7–13 вересня 2014 р.

4. Геологічні пам'ятки України (за ред. В. І. Калініна, Д. С. Гурського). В чотирьох томах. Т. IV. Львів: ЗУКЦ, 2011. 280 с.